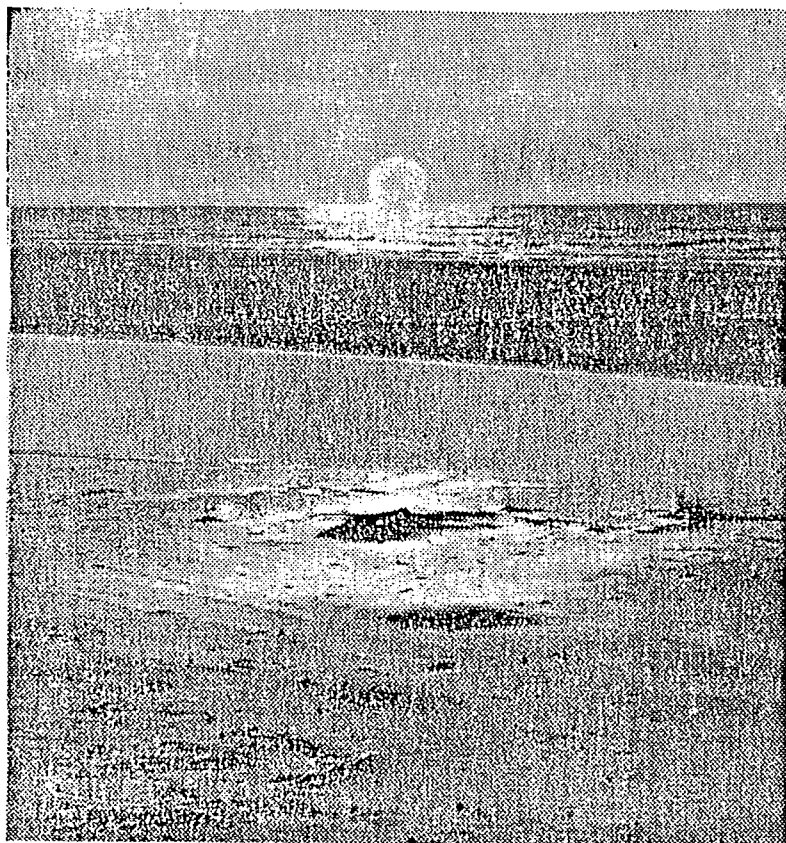

Tornby Statsplantage fylder 25 Aar.

Ca. 1000 Tdr. Land Klitter forvandlet til et virkningsfuldt
Læbælte og et af Vendsyssels smukkeste Landskaber.

Solnedgang ved Tornby Strand.

Den 1. April fylder Statsplantagen i Tornby 25 Aar, idet der da er forløbet et kvart Aarhundrede siden, nu afdøde Plantør Larsen flyttede hertil efter i en Del Aar at have været ansat ved Skagens Plantager. Det er en Selvfølge, at før en saa storstilet Plan, nemlig en samlet Afhændelse af de forskellige Lodsejeres Klitter, kunde blive til Virkelighed, maatte der nødvendigvis gøres et ret omfattende Forarbejde til Sagens Løsning, ligesom

man ogsaa maatte paaregne Forstaaelse af Opgavens Betydning hos den enkelte. Til Belysning af disse Forhold vil det være af Interesse at give et sammentrængt Referat af hele Sagens Forhistorie, en Redegørelse, som udelukkende støtter sig til en fleraarig Korrespondance mellem afdøde Direktør Hellesen, den Gang Ejer af Dalgaard, og de paagældende Autoriteter. Brevvekslingen, der hidtil har været ukendt, er mig velvilligst

stillet til Raadighed af Hellesens nærmeste Paarørende, og bærer Vidne om, at det hele ikke just gik som Fod i Hose.

C. Hellesen maa betragtes som Planens egentlige Ophavsmand. Selv var han en ivrig Forkæmper for Plantningssagen, fordi han forstod, at det gjaldt om at danne et Værn om Vendsyssels udsatte Jorder, hvor Vestenvinden daglig huserede. Han var da ogsaa en af de første her, der i større Udstrækning plantede. Den store Plantage omkring Dalgaard er den Dag i

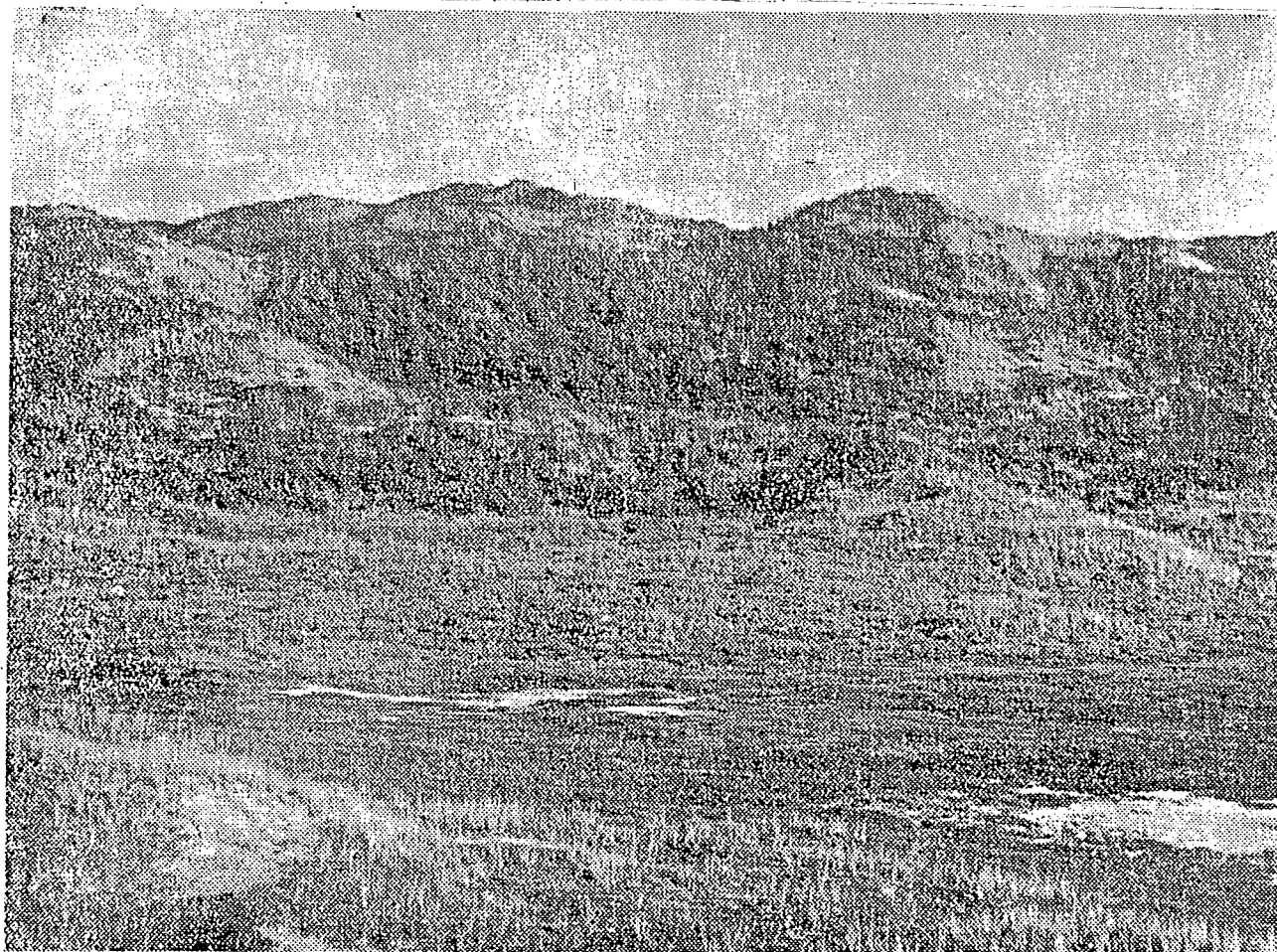
Dag et Minde herom. Allerede i Halvfjemserne syslede han med Tanken om, hvor betydningsfuldt det vilde være, saafremt der kunde skabes en Plantage ud over de nøgne Klitter i hele Sognets Længde, uden at der dog paa nærværende Tidspunkt blev foretaget noget til Sagens Virkeliggørelse; det var først efter Systemskiftet i 1901, at der blev gjort Forsøg paa at omsætte Ord og Tanker i Handling. Efter at Hellesen havde foranlediget afholdt en Række Møder af Sognets Lodsejere, hvor Spørgsmaalet blev drøftet ud og ind, og efter at Klitinspektøren havde beset de lokale Forhold, blev man omsider enige om at fremsende følgende Andragende til Landbrugsministeriet: »Undertegnede Lodsejere af Tornby Sogns Klitter tillader os herved ærbødigt at tilbyde det høje Ministerium vore Klitter til Beplantning til nedenævnte Priser pr. Td. Ld. og

erklære vi os samtidig med vore Underskrifter villige til at indestaa for Tilbudet i 2 Aar o. s. v. Ansøgningen, som var dateret 4. Juni 1903, var underskrevet af ca. et halvt Hundrede Beboere med ialt 2000 Td. Ld., og Prisen for Td. Ld. laa mellem 30 og 80 Kr., eller en Gennemsnitspris paa 50 Kr. pr. Td. Ld. Skønt Klitinspektør Bang var en Ven af Sagen, svarede Ministeriet 3. August 1903, at der ikke for Tiden var Udsigt til, at Sagen kan realiseres. I en Skrivelse af 29. Januar 1904, udtalte Klitinspektøren, at man, trods Ministeriets Modstand, ikke bør opgive Arbejdet med Klitens Erhvervelse af Staten, da dette, at opgive, næsten er det samme som at tabe Spillet. Naar Ministeriet hævder, at der ingen Grund er til at købe Tornby Klitter, saalænge Klitvæsenet ejer 16—17000 Td. Ld. ubeplantet Klit, saa finder Bang, at dette kun er en tom Udflugt, da der ingen menneskelig Mening er i, ikke at plante i Tornby, før man er færdig i Skagen eller ved Nyminde-

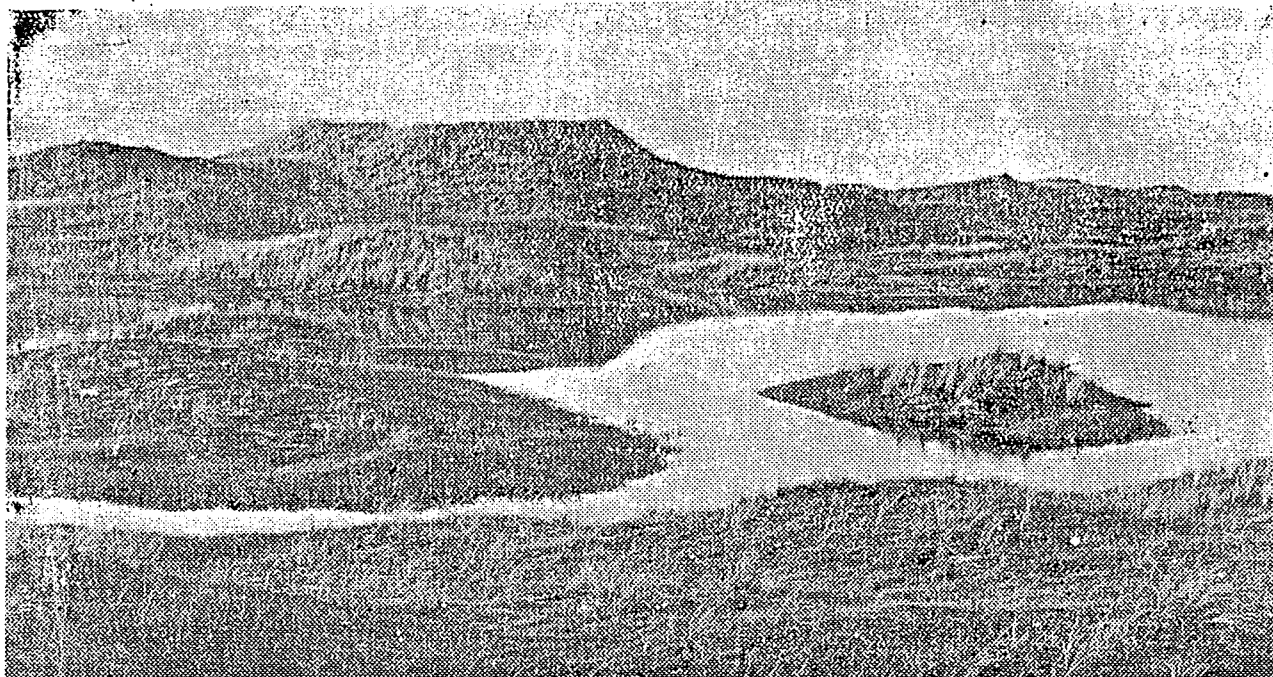
gab. Iøvrigt finder Bang, i et andet Brev, Tornby Klitter ganske fortrinligt til Beplantning. »Der kan der blive en rigtig Plantage, Det bliver, om vi faar dette Areal, det bedste, vi nogensinde har indtaget til Plantning, og jeg finder den opgivne Pris rimelig«.

Saa retter Heilesen Henvendelse til Landstingsmand Madsen-Mygdal og beder denne tage sig af Sagen. I Brevet hedder det bl. a.: »Lodsejerne kan ikke sælge billigere end opgivet, og naar disse efter min Opfordring er gaaet med til at tilbyde Arealerne til Salg, er det væsentligt af Hensyn til at faa et forsvarligt Læpælte for Vestenstormene og med Udsigt til let og billig Brændsel i Stedet for som nu at hente det meget langt borte; desuden giver et saadant Statsforetagende jo ogsaa en Del Fortjeneste til den omliggende Egn«. Madsen-Mygdal svarer i Skrivelse af 18. April 1904, at han tror nok, at han har gavnet Sagen ved at fremdrage den i Landstinget, og han raader Heilesen til at indsende Ansøgning paany, at han kan

paategne den, hvilket finder Sted 21. Juni 1904. Iøvrigt skriver Madsen-Mygdal, at der kan ventes en Lov om Spørgsmaalet. Et Par Maanedere senere meddeler M. M., at Landbrugsministeren vil gøre alt til Sagens Fremme. Nu hører man ikke noget før 8. Juni 1905, (i Mellemtiden har Heilesen dog haft Foretræde hos Ministeren), da han modtager Brev fra Klitinspektøren, der bl. a. skriver, at han ikke tror, at han selv har saa stor Indflydelse, som Heilesen mener, men »dersom Ole Hansen (Landbrugsministeren) har udtalt til Dem, at han vil forhandle Sagen om Tornby-Arealerne med mig (Bang), saa lyder dette jo dog af noget. Ministeren er en meget forsigtig Mand, som man ikke faar meget ud af«. Der hengaar nu atter et Aars Tid, uden at der naas noget positivt Resultat, skønt Madsen-Mygdal igen forsøger at faa Ministeriets Tilsgang om Planens Virkeliggørelse, men først i 1908 begynder det at lysne, idet Madsen

Et Parti, der viser Beplantningen af Klitterne.

Et Parti mellem Klitterne.

Mygdal i et Brev af 3. September 1908 skriver: »Jeg talte med Anders Nielsen om Sagen, han sagde, at Finanslovsforslaget allerede var indleveret til Trykning for Landbrugsministeriets Vedkommende, men paa min Anbefaling tilføjede han, at Sagen jo kan optages senere under Behandlingen, og jeg er stærk tilbøjelig til at tro, at han selv stiller Forslag ved 2. Behandling.«

Som det vil fremgaa af ovenstaaende, kneb det noget med at faa de nødvendige Midler stillet til Raadighed til Købet af Klitten, men Sagen gik trods alle Hindringer i Orden, om ikke just lige paa nærværende Tidspunkt, fordi senere Breve berører Overtagelsen af forskellige andre Forhold, vedrørende denne. At Klitsagen netop nu gik i Orden, skyldes maaske i nogen Maade den Omstændighed, at nogle af Sognets største Lødsjere, bl. a. Kjærsgaard, i sidste Øjeblik sprang fra, saaledes at det samlede Areal, som Staten kom til at overtage, kun blev 526 ha. eller et lille Tusind Td. Ld., rundt regnet Halvdelen af det Areal, der anførtes i det oprindelige Forslag, men iøvrigt blev Priserne pr. Td. Ld. i dette taget til Følge.

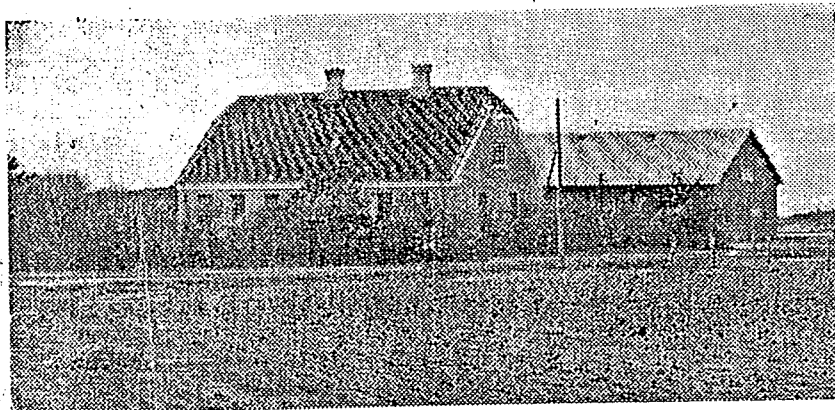
Umiddelbart efter at Salget endelig var ordnet, opførtes af Murermester Tellefsen, Skagen, den smukke Plantørbolig paa et af de skønneste Partier i Klitten, efter Tegning af Arkitekt Plesner, Skagen, og omkring 1. April 1910 stod den

færdig til at modtage den nye Plantør, der straks gik i Gang med det omfattende Arbejde af forskellig Art. Plantør Larsen begyndte, som man siger, paa bar Bund, men gennem et intensivt og dygtigt Arbejde fik han Held til i de Aar, han havde sin Gerning her, at skabe sig et smukt Minde. Ligeledes forstod han at leve sig sammen med den Befolkning, han færdedes iblandt. Kun en alt for tidlig Død afbrød hans Gerning. Hans Efterfølger i Embedet, Plantør Raun Petersen, fortsætter paa værdig Maade Larsens Gerning og omfatter Statsplantningen, og hvad dertil hører, med samme Interesse som sin Forgænger.

Det er en Selvfølge, at man ikke i en Avisartikel kan komme ind paa en Omtale af alt, hvad der er udrettet gennem de forløbne Aar; men det fortjener dog at nævnes, at flere af Sognets Skolebørn Aar efter Aar har deltaget i Plantningen. Navnlig

havde Overkliffoged Dahlerup stor Sympati for dette. Han var af den Opfattelse, at Børnenes Deltagelse i Plantningsarbejdet var af stor opdragende Betydning, idet de her gennem ikke blot vilde komme til at elske Naturen, men ogsaa faa Blikket aabnet for den Nytte, Læet har for den Egn, hvor de havde deres Rod. I det hele taget stod Tiden for 33 Aar siden, om man saa maa sige, paa en Maade i Plantningens Tegn, idet f. Eks. Redaktør Vilhelm Carlsen baade i Tale og Skrift dengang atter og atter drog Sagen frem. Siden da er der ogsaa foretaget forskellige Udvidelser af Plantørbollens Avlsbygninger, ligesom ogsaa Tjenestejorden Tid efter anden er blevet en Del forøget.

I Dag er saa godt som hele Areal et beplantet, og en Del af Plantagen, navnlig mod Sydøst, er nu saa vidt fremme, at Udtynding har kun-

Tornby Plantørbolig.

net finde Sted de senere Aar. Det er ingen Tvivl om, at Tornby Statsplantage vil blive en Kulturfaktor og et Samfundsgode, som man med Tiden vil komme til at regne med, og da særlig af den Befolkning, som har sit Hjem her. Og saa rummer den nogle af de skønneste Naturpartier, Landsdelen kan opvise, for ikke at tale om det rige Plante- og Dyreliv, der udfolder sig her. Intet Under, at flere og flere fremmede, saa vel fra By som fra Land, Gang efter Gang søger herud, naar Foraar eller Sommer er inde. En Spadseretur til Vesterhavet gennem Tornby Statsplantage er ogsaa nok Umagen værd.

X.
